

کارگيړاني کاني

دهستهی نووسهران:

نهسرین جعفری، سواره فتوحی، لهیلا سألحی، یوونس پهزایی

ليژنه‌ی په‌رونده: حه‌سه‌ن محه‌مه‌دی، عه‌لی عه‌بدالی، سه‌ره‌رز کاروخ، شه‌ه‌لا عه‌بدالی،
 کامران په‌ش، محیدین تاهیری و واحید خودادادی
 پاويزکاري په‌وان‌ناس: یاقووب خزی
 پاويزکاري نه‌ده‌بی: ناره‌ش میهره‌بان
 پاويزکاري ديزاین: پروناک په‌سوول‌پوور

دیزاین: شیوه‌ن حه‌سه‌ن‌پوور

وینه‌گه‌ران: مه‌عه‌سوومه مسته‌فازاده

به‌ش ته‌بلیغات و کارپه‌ردازی: سه‌لیم په‌سوول‌نژاد

پيوهنديی گشتی و مالی: عه‌زیز وه‌لیانی، ژماره کارت ۵۸۹۲۱۰۷۰۵۸۰۵۶۴ بانکی سپه

خاوه‌ن نیمتیاز و مودیرمه‌ستوول: نه‌حمه‌د به‌حری

مانگ‌نامه‌ی مندالان و می‌رمندالان

جۆزه‌ردان / خرداد ۱۴۰۱ / June 2022

به‌رپرسی پيوهنديی شماره‌کان

سه‌رییل:	۰۹۰۱۴۴۶۰۰۷۶	نیلام: یارمحهمه‌دی
سه‌رده‌شت: لوقمان محهمه‌دیان ۰۹۱۴۱۶۷۰۶۲۲	۰۹۱۸۷۹۰۲۹۰۹	بانه: بی‌هزاد زارع‌زاده
سه‌قز:	۰۹۱۸۱۷۲۴۱۶۰	بیچار: یه‌حیا مرادی
شنۆ:		پاوه:
قوروه:	۰۹۱۴۱۶۷۲۳۷۱	پیرانشار: مراد باپی‌پوور
کامیاران:		تیکاب:
کرماشان:		جوانزۆ:
۰۹۱۸۱۷۶۶۰۴۹ مه‌ریوان: که‌یوان جام‌خانه	۰۹۱۸۷۷۳۲۴۷۸	دیوانده‌ره: سامان میهری
۰۹۱۴۳۴۲۰۱۴۸ مه‌هاباد: نه‌سرین رووک‌ه‌ش	۰۹۰۱۹۸۱۲۰۳۰	دیولان: واحید که‌ریمی
نه‌غه‌ده:	۰۹۹۰۳۰۰۹۹۲۴	نه‌لاس: روقیا خزی
وره‌ن:		په‌وانسه‌ر:
...		سنه:

به‌رپزان! هاوکامان بن بۆ نه‌و پيوهنديیه.

مه‌هاباد: خ نیمام شائش، پاسازی میدیا

۰۹۱۴۳۴۵۰۴۸۴ واتس‌اپ / ۰۴۴۴۲۲۲۴۴۳۶ / ۰۴۴۴۲۲۲۱۴۲۵

دايک و پاپه کان
سهرپهرز کاروڅ

پټوهندي نيوان

دهنگ پيت فونيم

له ريگه ټه ندامه کاني ناخوتنه وه درده پړ و به گوډ دهبيستري.

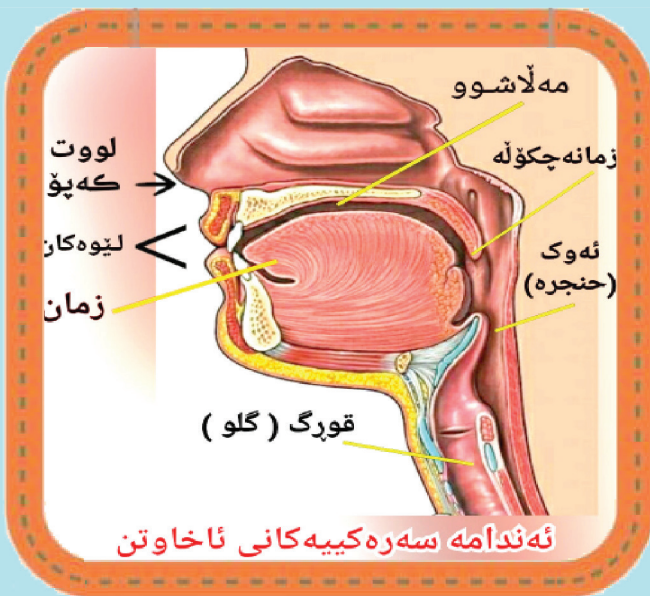
دهنگ

ويڼه دهنگه له نووسين دا و به چاو دهبيندري.

پيت

بهو دهنگه دهگوتري که وشه پيک دههين و به گوډيني ټه وانا دهگوردي.

فونيم

بى، له كاتى دەرپرېندا دوو جوړ بيژ دهرى! چونكه واتا ناگوړې و هر يه ك "ك" ههژمار دهرى. ئەم شيوه ئاخوتنه تايبەت به ههندى زاراويه و بهگشتى زمانى كوردى ناگرېتهوه. وهكوو: "كيشه، كى، كيو، كيف، كيفوك، كيسه، كيتكه، كوئ، كوېر، كوېستان و

هر به هه مان شيوه پيتى نه بزوينى "گ" وهكوو: گيره، گيزه، گيژ، گيلاس، گيان، گيرفان، گويز، گوچكه و

به هوى ناساره زايى و شوين دانانى زمانى فارسى، له لايهن ههندى كه سه وه گو كردنى دوو پيتى "ك" و "گ" ي سه روو، به تايبەت له توړه كو مه لايه تيبه كاندا، "ج" يان "چ" بيژ دهرين كه هه له يه كى ته واوه و دهنى خوئ لى بپاريژين.

له زمانى كوردى دا چند دهنگيک هه ن كه هيچيان فونيم نين! چونكه واتاى وشه ناگوړن! هر دهنگيک واتاى وشه ي گوړى، نه وه به فونيم ههژمار دهرى. له زماندا هه ست به جياوازي له نيوان ئەم دهنگ و پيتانه دا دهرى.

ئيمه فارسى يان عه ربه ي وهك زمانى ره سمى به كار دهينين و له گه ل شيوه پيتى وهك "ث، ص، ذ، ض، ظ، ه، ط به ره وروو ده بين. زمانه وانانى پيشهنگى كوردى، چاره يه كى گونجاو و شياويان بو ئەم پيتانه دوزبوه ته وه: "ث، س، ص" يان هر به "س" نووسيوه. "ذ، ز، ض، ظ" يان هر به "ز" نووسيوه.

پيتى نه بزوينى "ك"، هر كات يه كيک له م بزوينانه ي "ى، ي، وئ" به دوا دا

فونيم

Phoneme

حرف صوتى

صدا

واگ

صدای صوتى

ئامانچ: ئاشنا پوون لە گەل ئازەلە دەستەمۆپەکان

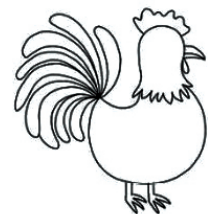
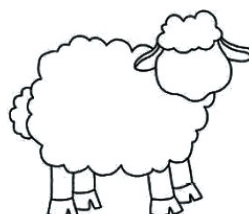
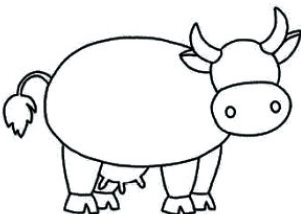
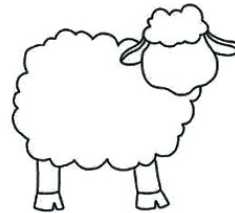
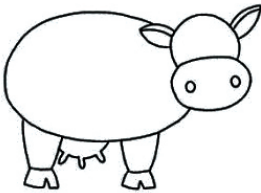
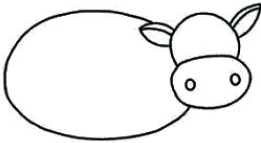
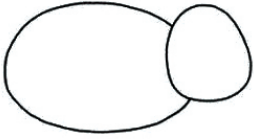
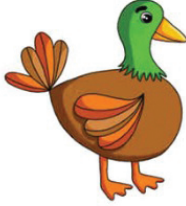
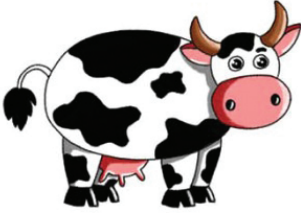
داىک و بابە بەرپزەکان! تکایە ناوی ئازەلەکان فېرى
مندالە کانتان بکەن. باسى خۆراک و شىوہى ژيانى
ئەوانيان بۆ بکەن. فېريان بکەن ئەو ئازەلانەيان
خۆش بوئ و ھەلس وکەوتى باشيان لە گەليان ھەبئ.
لە سوود و قازانجى ئەو ئازەلانە بۆ بەرہى مرؤف
بدوين.

کام مال ھی کام تاژدهله؟

به منداله کان بلین با ئەم ویتانه رهنگ بکهن.

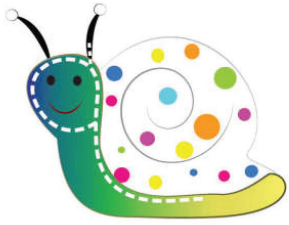
پۆلى يەكەم
كامران رەشى

سەر دەردىنى جا دەروا
قايىلكەى لە سەرپشتە

لە سەر زگ رىگا دەروا
شەيتانوکه لەو دەشتە

شەيتانوکه

○ ه

○ ه ه ه

○

○

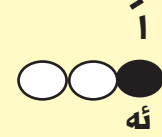
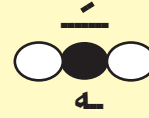
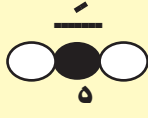

له ټيو ههوران گريانه
فرميسك دينه خواري

دلټوپ دلټوپ بارانه
له ټاسمان پرا دهباري

دلټوپه ي باران

سموره

كاريه

رہ شيشه

سهگ

نه سپ

نهم سهگه سپيه.

نهم نه سپه ره شه.

نهم سموره بوره.

ه ه ه

ه ه ه ب ب ا

ه ه ه

/ بنوسه.

..... نه

..... ه

..... ه

// له سه‌ره‌تای نه و شان ه دابن.

... ستیره

...نگوستیله

...سپ

/// له ناوه‌ندی نه و شان ه یا ه بنوسه.

...شبه‌شه

...دست

...ک

...م

//// له ئاخری نه و شان ه پیتی ه یا ه بنوسه.

...تاو

...سمۆر

...شان

...کاریل

وهرزه کانی سال

پۆلی دووهم
مهیڊین تاهیری
واحید خودادادی

سال چوار وهرزه: بهار، هاوین، پاییز، زستان

هاوین

له وهرزی هاوین دا ههوا گهرمه، دهغل و دان دهگهنی. وهرزیره کان خهله و خهرمان ههله گرنهوه. ئه و وهرزه کاتی کار و کویره وهریه له دیهاته کان وهرزی هاوین سی مانگی ههیه:

پووشپهر
گهلاویژ
خهرمانان

بهار

وهرزی بهار به نهوڕۆز دهست پیدهکا. له و وهرزه دا ولات سهوزه لانییه. بالنده کان له گهرمین ده گهریتهوه. باران زۆر دهباری و کانیاهه کان پر ئاون. بههار سی مانگی ههیه:

خاکهلیوه
بانهمهر (گولان)
جوژهردان

زستان

وهرزی زستان به سهرماوسۆل دهست پیدهکا و بهفر دهباری. بالنده کان بهرهو گهرمین کۆچ دهکهن. له و وهرزه دا سروشت بهرگی سپی ده بهر دهکا. زستان سی مانگی ههیه:

بهفرانبار
ریبهندان
رهشه مه

پاییز

له وهرزی پاییزدا بهر و میوهی باخه کان دهگهنی، وردهورده گهلاهی داره کان زهرده بن و ههله وهرن. رۆژه کان قوله دهبنهوه و شهوه کانیش دریژر دهبن. پاییز سی مانگی ههیه:

رهزبه
خهزه لوه
سهرماوهز

چالاکی ۱

* حەول بەدە ناوی مانگەکانی سأل بە ریز لەبەر بکە.
 * دا بلێ سألێک چەند مانگە؟

چالاکی ۲

بینا ناینا

ئەم وشانەی خوارەووە وەک نمونەیی سەرەووە لێ بکە:

پەسندا _____ دیار _____ رێک _____ پەسەن _____
 پەسندا _____ خۆش _____ جوور _____ تەبا _____

چالاکی ۳

لە پرووی وانەیی بەشی پاییز، بە خەتێکی جوان وەکوو خۆی بنووسەووە.

چالاکی ۴

پیتی "ل" دەنگی لە پیتی "ل" قەلەوتر و نەختیک گەرە.

(ل) وەکوو: گۆل – کلاو – هەلالە

(ل) وەکوو: لەیلا – مەل – کەلەم

تۆش بۆ هەر پیت ۵ وشە بنووسە.

(ل): _____

(ل): _____

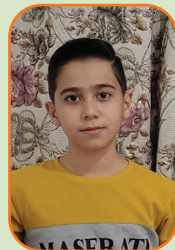

میترمندال

دهگلان

دوستان مهربان من . . .

ارشیا کریمی

سرم می‌کشد و تکه‌ای گوشت بزرگ چرپ و چیلی و دو استخوان درشت به من می‌دهد. عجب آدم‌های مهربانی هستند! مرد قدبلند مشغول بریدن قفل بزرگ روی در است، می‌خواهم کمکش کنم، ولی نمی‌توانم. او هم مدام من را با پا دور می‌کند. کاش می‌توانستم جواب خوبی آن‌ها را بدهم. در حالی که هر دو خیس عرق شده‌اند قفل درب را می‌برند و درب آغل را با لگد می‌شکنند، حتما می‌خواهند به گوسفندها هم علف بدهند! واقعا آدم‌های خوب و مهربانی هستند، خیلی مهربان‌تر از صاحب من که تا عصر فقط یک کاسه شیر و مقداری خرده‌نان و آشغال و پس‌مانده‌ی غذاهای خود را به من می‌دهد. مرد قدبلند ده گوسفند را از طویله بیرون می‌آورد و سوار نیسان آبی رنگش می‌کند، حتما می‌خواهند آن‌ها را به مسافرت ببرند! مرد قدکوتاه هم سوار نیسان می‌شود و دو نفری از آن جا دور می‌شوند، گرد و خاک بعد از رفتن آن‌ها روی صورتم می‌نشیند، کاش باز هم برگردند.

صبح با لگد ارباب از خواب بیدار می‌شوم، مثل همیشه با همه دعوا دارد، مدام بر سر و صورتمش می‌زند، می‌خواهد من را با تفنگش بزند! عجب آدم نامهربان و سنگدلی است. کاش از دوست‌های دیشبم مهربانی را یاد بگیرد.

کنار دیوار نشسته‌ام، هوا گرم و خفه است. از بعدازظهرهای تابستان بدم می‌آید، چون هیچ تفریحی ندارم. دو نفر دارند با هم پچ‌پچ می‌کنند! صدایشان را به وضوح می‌شنوم. اولی که مردی قدبلند و لاغر است می‌گوید: "بالا رفتن از این نرده‌ها کار هر کسی نیست، این قفل بزرگ روی در، کار را بسیار سخت می‌کند و این سگ بزرگ چندش‌آور هم مشکل ایجاد می‌کند." دومی که مردی کوتاه‌قد و خپله است می‌گوید: "فکری به حال درب و نرده‌ها بکن و این سگ را به من واگذار کن."

حس عجیبی به من می‌گوید که این‌ها آدم‌های خوبی نیستند. به من نزدیک می‌شوند. چشم غره می‌روم و زیر لب خرناس می‌کشم و غرغر می‌کنم. مرد قدکوتاه تکه‌ای نان و گوشت به من می‌دهد! پس آدم‌های بدی هم نیستند. مرد قدبلند روی سرم دست می‌کشد، از نوازش او خوشم می‌آید. ولی معنی حرف‌هایشان را نمی‌فهمم!! چرا از نرده و قفل درب آهنی حرف می‌زنند؟! کمی بعد می‌روند.

عصر شده است و ارباب، گوسفندها را از صحرا آورده است. از این که مرا با خود نبرده از دستش ناراحت هستم، ولی از این که امروز دو دوست خوب و مهربان پیدا کرده‌ام خوشحالم. ساعت دو نیمه‌شب است از دور سایه‌ی دو نفر را زیر نور تیرهای چراغ برق می‌بینم که نزدیک می‌شوند، می‌خواهم پارس کنم؛ وقتی کمی نزدیک می‌شوند آن‌ها را می‌شناسم، دوستان امروزم هستند که به من غذا دادند. هنوز مزه‌ی گوشت زیر دندان‌هایم است. برایشان دمی تکان می‌دهم! مرد قدکوتاه دستی به

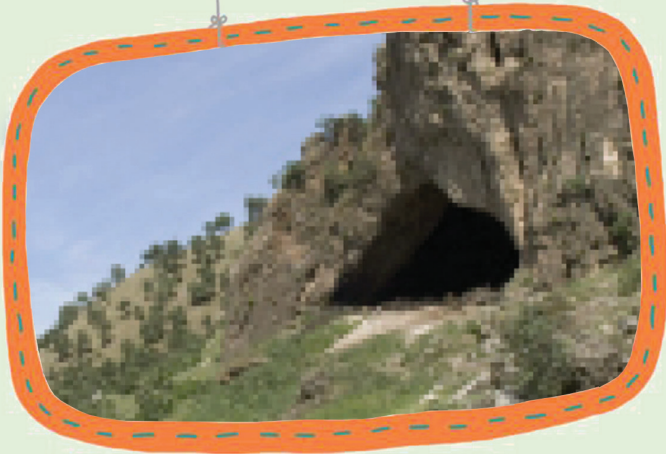

ئەشكەوتى شانەدەر

رەھمەت نادىرى

مىڭمىندال

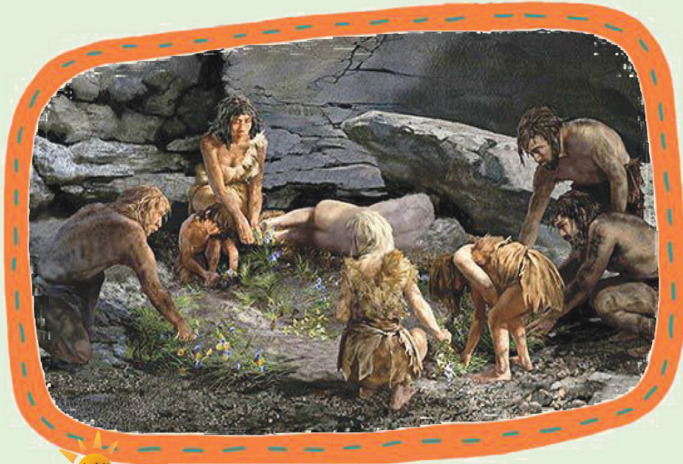
مەھپاد

”ئاندرتال“، چەشەنە مەرۇقىكە لە ماوۋى ۴۰۰ ھەزار سال تا ۴۰ ھەزار سال بەر لە ئىستا لە ناوچە يەكى بەربلاوى نيوان ئوروپا و ئاسيادا دەژيا. بە ئامۇزاي مەرۇقى ژير يان مەرۇقى ئەورۇبىي دادەندرى. كۆمەلىك ئاسەوارى بەردىن كە بۇ راو دە كار دەكران و ھەر وەھا ئىسك و پرووسكى ئاندرتالەكان دۆزراونەوہ. لە كوردستانىشدا ئاسەوارى زۆرى ئەم مەرۇقە ديتراوہ تەوہ؛ گرینگ ترين شوپتى دۆزىنەوہ، ئەشكەوتى ”شانەدەر“ كە ناوبانگى جىھانى ھەيە. ئەم ئەشكەوتە لە كۆيستانى برادۆست، سەر بە مىرگە سوورى ھەولپەر ھەلكەوتوہ.

لە ئەشكەوتى شانەدەردا زياتر لە ۱۰ ئىسكلىت يان بەشىك لە جەستەي مەرۇقى ئاندرتال دۆزراونە تەوہ. يەكىك لەم دۆزراوانە تەمەنى زياتر لە ۴۰ سال بووہ كە بۇ مەرۇقى ئەوكات زۆر بووہ. ھەر وەھا لەم ئەشكەوتەدا يەكىك لە كۆن ترين ئاسەوارى شىوہى ناشتنى مەرۇق دۆزراوہ تەوہ كە بە ئاندرتالى ژمارەي ۴ ناسراوہ و تەمەنى نيزىك بە ۳۰ تا ۴۵ سال بووہ. وا وىدە چى لە گۆرە كەدا تاجە گۆلپنە يان دانابى كە زۆر زۆر جىگاي سرنجە.

مىژووى ئەشكەوتى شانەدەر و مەرۇقى نىشتە جىبى ئەم شوپتە، دەگەرپتەوہ بۇ لانى كەم ۶۵ ھەزار سال لەمەو بەر.

میدرمدال

ئیلام

نقا

رودوس قهیلی

ده جوورِ مرخ و مریشک
هه ویسکِنم ویسک ویسک
پشی ئیشی ماو ماو
وهچکه زؤ بنه داو داو
وهچگه زؤ بکه داو داو
تونیش بیش میاو میاو
تونیش وه گهرِ دادا
یا ک ده جوورِ بابا
قسیه نه که وه نه خاس
قسیه بکه خاس خاس
چؤ خوهم هه میسه بیش راس
هه مجا ده جوورِ بابا
نقا بکه چؤ دادا
وهختی دهس ئه و بان بردی
بیش وه زوانِ کوردی
خاسِ علی خاسم که
ئه گهر چه فتم راسم که

گووره ئیشی ما ما،
نوورم وه ده مانگا
هه قوورنم چؤ که لگا
منیش ئیشم ما ما
تیتنگ ئیشی هه پ هه پ
م چه پ کوتم چه پ چه پ
ته پ نیه کوتم ته پ ته پ
خوهم ئزه خوهم قه پ قه پ
تا گه پ بیم گه پ گه پ
جیجگ ئیشی جیک جیک
م لف خوازم شیک شیک
قسه نیه خوهم تیک تیک
دانووکه خوهم وه ده نوک

نقا: دعا / گوور: گوئلیک (گوساله) / لف: هاوته مهن (همراه) / ویسکانن: جیک جیک کردن / ئزه: گوشت، به زبان کودکانه / گه پ: گه وره (بزرگ) / داو داو: به هه لاتن (بدو بدو) / دادا: دایک (مادر) / تیک: تاق (فرد) / شیک: جووت (زوج) / چه پ: چه پله (دست زدن) / خاس علی: زیاره تگایه له ئیلام

خشته (جەدوھل)

میدمنداڵ

۱. گۆقاری خۆتان
۲. ناویکی کچانە
۳. بادەوھ، بەرزەحەوایلە
۴. دەنگی جووچکە و مەلیچک
۵. دوای شەممە
۶. پوور بە سنەیی

۷. ئازەلە فیلە بازەکە

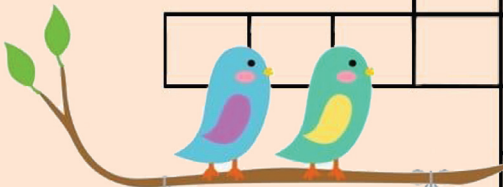
۸. جۆریک کەوشی کوردی

۹. ھۆزیکێ کورد

۱۰. ئاغای مەر

۱۱. دێ نییە

۱۲. گیایەکی بەھارییە

۵ - ۷ سال

سليماني

جولاني

عالي حه مه ره شيد به رزنجي

زور دلخوشتم نه و کاتي
سواري جولاني ده بيم

به ناره زووي دلي خوم
به ره و به رزايي ده چيم

که پالم پيوه ده نين
ده لبي سواري فريو کم

له گل هاوريگانم دا
به ناسمانا گشت نه کم

ديجه ني شاري ياري
ده بينم له و به رزييه

به مندالي چاو گشته و
باچخي شادي و خوشييه

۵ - ۷ سال

مہاباد

چۆلہ کہ

کانی جہ لالی

دو کچۆلہ پیکہ وہ ہاوری بوون؛ نایان
”ہاوژین“ و ”کہوین“ بوو. یہ ک دانہ بووکیان
ہہ بوو ناوی ”تالا“ بوو، ہہ میسہ لہ گہ ل ټہ و
بوو کہ جوانہ کایہ یان دہ کرد. رۆژیک کہ
دہ یانہہ ویست کایہ بکہن، چۆلہ کہ یہ کی
جوانیان دیت.

چۆلہ کہ بالی شکابوو. دوایہ ہاوژین و کہوین
دان و ټاویان بو ہینا. ہاوژین بالی چۆلہ کہ ی
چاک کردہ وہ. ہاوژین دہ یہہ ویست چۆلہ کہ ی
بہرہ للا بکا، بہ لام کہوین پی پی ناخوش بوو.
کہوین گوتی ہاوژین با چۆلہ کہ کہ ی ټازاد
نہ کہ یں. ہاوژین گوتی چۆلہ کہ و بالندہ کان
پییان خوشہ ټازاد بن. کہوین گوتی راست
دہ کہ ی.

ہاوژین و کہوین چۆلہ کہ کہ یان بہرہ للا
کرد. چۆلہ کہ شاد و خوشحال ہہ لفری.

۵-۷ سال

مہاپاد

هه تاو خورشیدی

ٹاویٹہ

یہ کیٹک له ٹاویٹہ که دانیشٹووه
چاوی له من پریوه، وهک من دهکا
چولہ دهکم، چولہ دهکا وهکوو من
پیڈهکنم، پیڈهکنی به قاقا
چهنده وهکوو من دهچی، میهره پانه
شوخی دهکا، زمانی دهره کیٹشی
هلهده پهرم، هلهده پهری له گل من
تزیک دهکم، تزیکه، دیته پیٹشی!

كاوان و باوان

فۆلكلور

با پتوهنديى منداآله كانمان له گهآ رابر دوو نه پسى.

ريزان: دايه بام له كوييه؟ دايه: بابت ئه ورؤ "سوارهى بووكييه". ريزان: سوارهى چى؟!
دايه: رؤله گيان! سالى سالان وهك ئيستا نه بوو، خهآك به سوارى بووكيان ديتا. بهو سوارانه يان
ده گوت "سوارهى بووكى" يا "بووكنيچى". ئهو سوارانه ته قله يان داده كوتا و جلييتيان ده كرد؛ زؤر
خؤش بوو! ئيستا بووك به ماشيني رازاوه ده گويز نه وه.

۷ - ۹ سال

هوليد

باوهشی ناسمان

رؤستهه خاموش

چوومه لايان دانيشتم
وتم نيوهه مخوش دهوي
دهميكه ده تاناسم
ده تانيپنم به شهوي
نهوانيش زور په جواني
په خيډ هاتتيان كردم
له باوهشي ناسمان دا
زوريان دلخوش ده كردم

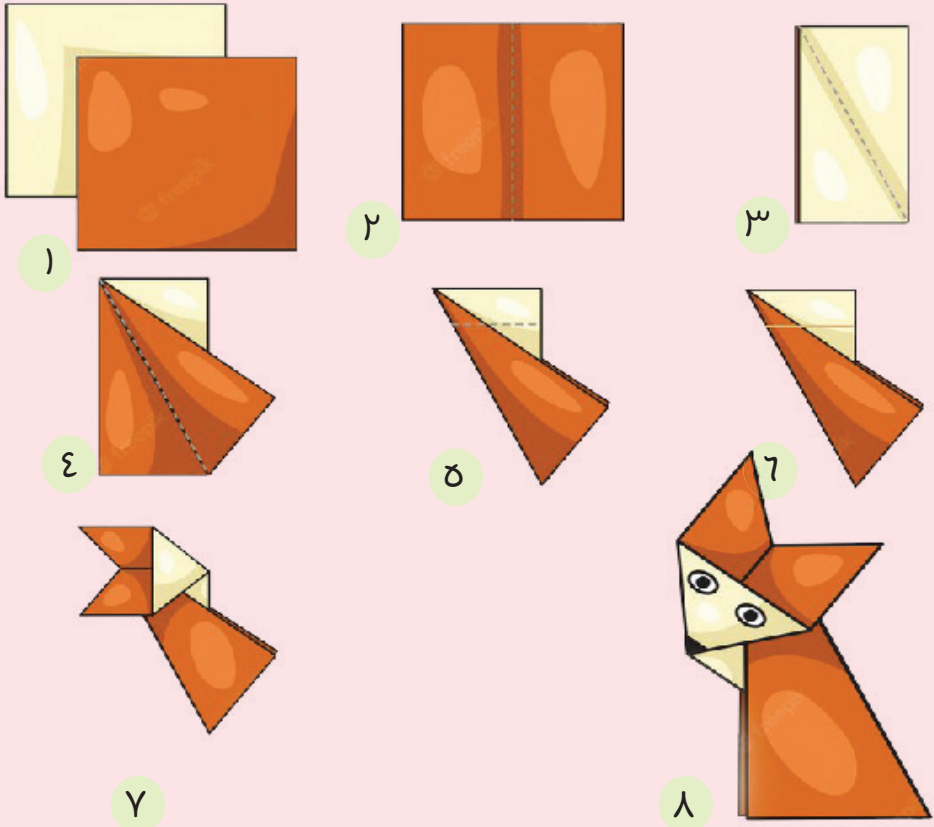
مخور ناوا بوو، شهو داهات
ته ماشاي ناسمانم كرد
رواينيم پو تريفه مانيك
دهستم پو نه ستيره پرد
پاشان پيرم كرده وه
زانييم له من دوورن دوور
خه يالم وهك پالنده
هه لغري بهي سنوور

به کام ریگادا نهم فہزایی یہ پچیتہ وہ سہ یارہ کہی محوی؟

کاغذ زیک و هک من پینوشتینه وه هتا پیپته ریوپیپه کی جوان

خاند نهحمه دی

که ده یخمه ناو زاره وه
 وهک په سته نی ده تویتته وه
 نارده کشی ناشی نه دیو
 وه ستای نه وه خوای میهره بان

مه ته لۆکه

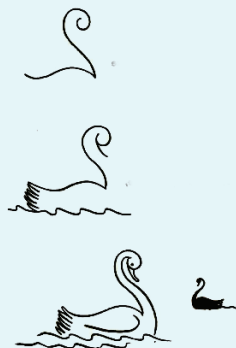
په ره میله به داره وه
 کراسه کی ده کریتته وه
 کراسه کی ده رزی نه دیو
 له ناوی دا دارپکی جوان

دانستی‌ها

قو پرنده‌ای از خانواده اردکیان است. این پرنده دارای جثه‌ی بزرگ‌تری نسبت به دیگر اعضای این خانواده است و از بزرگ‌ترین و زیباترین پرندگان آبی جهان به شمار می‌رود.

آن‌ها گاه موجودات ریز زیرآبی و به ندرت ماهی‌ها را نیز می‌خورند. قوها در طول زندگی به طور معمول تنها یک همسر اختیار می‌کنند. قوها در حالت کلی بسیار آرام هستند و تنها در صورت نزدیک شدن مهاجمان در هنگام نگهداری از جوجه‌هایشان به شدت خشن می‌شوند.

قوها در مناطق آبگیری زندگی و تخم‌گذاری می‌کنند و با آمدن و رفتن فصل‌ها به مناطق دیگر مهاجرت می‌کنند.

۵ - ۷ سال

مہاپاد

هنگ

معمد وهلی زاده

شهدی گول دهکن وهکو
دینن هنگوینی بهپو
چی وهک هنگ سوودمهنده
پو مروفت بهرژوهنده
چیگهی ریژی ههموانه
به چاکیان پزانه

هنگی وریای کارامه
هنگوینهکی بهتامه
پو تاقهت و پو ساغی
هنگوینی گولہباغی
نیزیک نایم له کندوو
دهوره دهدهن زوو به زوو
هنگم یهکچار خوش دهوی
کار دهکن هتا شهوی

تەنپايى

۲

كاتىكى ھەست بە تەنپايى دەكەم
دەلپى لە دنيادا بە تەنپم و كەس
خۇشى ناوئىم.

۱

۴

دەلپى ھەموو خۇشى رادەبوئىرن؛
ئىللا من.

۳

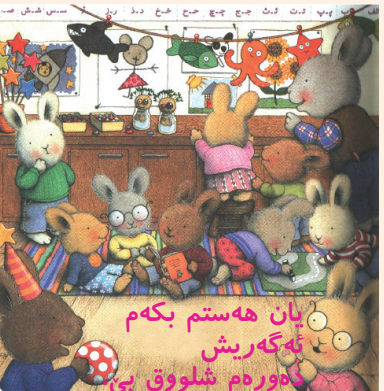
پىتوايە كەس وەك تۆ نىيە.

۶

ئەگە ھەست بە تەنپايى
دەكەى ...

۵

پان ھەستم بگەم
تەگە ريش
دەورەم شلوق بى

۸

ھەست بە تەنپايى
دەكەم وەك ئەودەمەى
لە خەلكى جياوازم يان
پىنم وايە جياوازم يان
پىنويستم بە ياريدەيە،
بەلام كەسپش
نايە تە
ھانام!

۷

۱۰

هەموو كەس جاروبار
هەست بە تەنیايى يان
جياوازی دەكا يان پيى وايە
لەگەل خەلكى نايە تەوہ.

۹

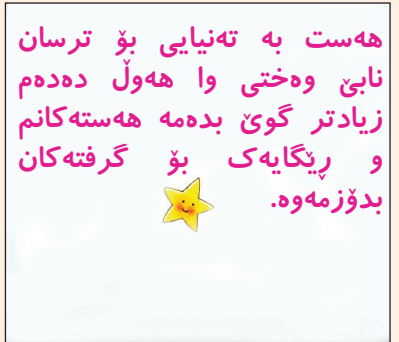
۱۲

كاتيک هەست بە تەنیايى
دەكەم وە بىر خۆم دیتمەوہ: بە
سەدان و ھەزاران كەس ھەمان
ھەستیان ھەيە ...

۱۱

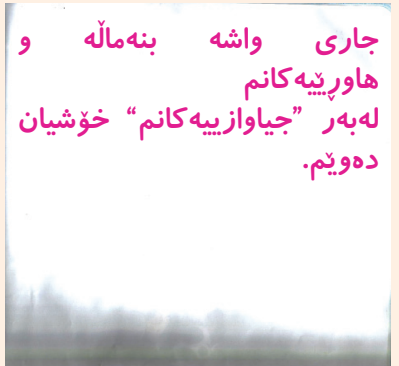
۱۴

ھەست بە تەنیايى بۆ ترسان
نابى وەختى وا ھەول دەدەم
زیادتر گوى بدەمە ھەستەکانم
و رینگايەك بۆ گرافتەکان
بدۆزمەوہ.

۱۳

۱۶

جارى واشە بنەمالە و
ھاوړيەکانم
لەبەر "جياوازيەکانم" خوښيان
دەويم.

۱۰

When I'm feeling
lonely by Trace
Moroney

کاکتوس ایمن

۷ - ۹ سال

پوکار

ملیسا حسینی

زندگی کنی. گفت: کاکتوس امن ترین خانه‌ای بود که می‌توانستم در آن راحت زندگی کنم. گفتم آیا واقعا دوست نداری جای جدیدی را تجربه کنی؟! پروانه گفت: دوست دارم. بیا با هم جایی پیدا کنیم.

ما سبزه‌ها، چمنزارها و گل‌های زیبایی دیدیم. پروانه از یک گل به یک گل دیگر می‌پرید و خوشحال بود. طولی نکشید او دوستان زیادی پیدا کرد. پروانه به من گفت: تو را فراموش نمی‌کنم؛ سپس با پروانه‌ها پرواز کرد. من هم به خانه برگشتم.

من یک گل کاکتوس دارم، امروز دیدم پروانه‌ای توی کاکتوس من خانه کرده، تا مرا دید خودش را پنهان کرد. گفتم پروانه کوچولو چرا از من فرار می‌کنی؟

گفت: چون بعضی از بچه‌ها مرا اذیت می‌کنند. اینجا به خاطر تیغ‌هایش، کسی جرات دست زدن به من را ندارد. به آرامی به پروانه نزدیک شدم و گفتم: می‌توانی به من اعتماد کنی، می‌خواهم با تو دوست شوم؛ پروانه قبول کرد.

من و پروانه با هم بازی می‌کردیم. یک روز که مادرم از کاکتوس خسته شده بود، گل‌دان را بیرون انداخت. پروانه ناراحت شد، خواست به دنبال کاکتوس برود. هوا سرد و طوفانی بود. پروانه همه جا را گشت و کاکتوس را پیدا نکرد. از من خواست به او کمک کنم. گفتم: تو می‌توانی به غیر از کاکتوس در جای دیگری هم

۹ - ۱۱ سال

بؤکان

کندو

هلیا قادری

رفتند. نینی‌ها خوابیده بودند و پرستارها با هم صحبت می‌کردند، سربازهای مشکین به آن‌ها حمله کردند و همه را گرفتند. ملکه مشکین نوزادها را روی چرخی گذاشت و به طرف لانه‌ی خودش حرکت کرد. نینی‌ها ناگهان شروع به گریه کردند. ملکه داشت شمع‌ها را فوت می‌کرد، صدای بچه‌هایش را شنید. به اتاق نوزادها که دوید دید که پرستارها روی زمین افتاده‌اند و نوزادها هم نیستند. ملکه زرین عصبانی شد، به زنبورها گفت: این کار ملکه مشکین است. برویم و بچه‌ها را نجات بدهیم. زنبورها به طرف انتهای باغ به راه افتادند. زنبورهای سرباز با نیش خود مورچه‌ها را از بین بردند. ملکه زرین و ملکه مشکین با هم جنگیدند تا این که مشکین بال‌های زرین را زخمی کرد. زرین به خاطر بچه‌هایش بلند شد و مشکین بلا را از پا در آورد و نوزادها را نجات داد و جشن دوباره از سر گرفته شد.

باغ ما کندوی زنبورعسل دارد. امروز روز تولد ملکه است. همه مشغول تزئین کندو هستند. کندو پر از گل‌های رنگارنگ و خوشبو شده است. پروانه‌های باغچه هم دعوت هستند. تعدادی از زنبورها بیرون رفته‌اند، کرم‌های شب‌تاب را دعوت کنند تا شب همه جا را نورانی کنند. زنبورهای آشپز کیک و کلوچه خوشمزه با عسل درست کرده‌اند و بویش همه جا پخش شده است. زنبور کوچولوها با بچه کفشدوزک‌ها مشغول بازی هستند. در گوشه‌ای از باغ مورچه‌هایی زندگی می‌کنند که ملکه‌ای به نام مشکین دارند. او دشمن زنبورها بود و همیشه دنبال فرصتی می‌گشت که نوزادهای ملکه را بدزدد تا برای او کار کنند. آن روز مشکین خوشحال بود، می‌دید زنبورها به خاطر تولد ملکه زرین سرشان گرم است. مورچه‌ها به طرف کندو رفتند. در کندو سروصدا و جشن بر پا بود. سنجاقک‌ها آهنگ می‌نواختند و پروانه‌ها می‌رقصیدند. دلک‌های کفشدوزک نمایش می‌دادند. کرم‌های شب‌تاب رقص نور اجرا می‌کردند.

نگهبان‌ها به خاطر چشن از نگهبانی غافل بودند. در همین هنگام مشکین و سربازانش وارد کندو شدند و به طرف اتاق نوزادها

فۇلكۇر

شوو تىپپە كۆلە

دارىشتەۋە: لەيلا سالىھى

لېبوو، ۋەرزىپرەكە بەيانى ھات؛ تۆۋى
كالەكەخرەى خىستەۋە بن عەرزى تا
دىسان شىن يىتتەۋە، دوايى كالەكەخرەى
بردەۋە مالى. بۇ سبەينى نيوەرپۇ
شوو تىپپە كۆلە دىسان درەنگ ۋە خەبەر
ھات، بە سەر كوولەكە يەكدا گورپراندى:
دىسان ئاۋ تەۋاۋ بوو، بۇ كاتى ئاۋداشتن
ھەلتنەستاندم؟

كوولەكەكە گوتى: بانگم كردى، ترۇزىش
بانگى كردى، ھەر ھەلنەستاي. باش تر
وايە بۇخۇت ئاگادارى كاتى ئاۋداشتن
يىستانەكە بى.

شوو تىپپە كۆلە بە خىشپە خىشپ چوۋە بن
كوولەكەكە ۋە گوتى بەلپن بى ئەۋشەۋىش
تۆبتە قىتم!

كوولەكەكە ترسا ۋ پەنگى زەرد بوو.
گوتى: مالتە خۇ من ئىستانەكە يىوم!

بەلام شوو تىپپە كۆلە گويى نەدايە ۋ
شەۋدرەنگان، بركەكەى بە جى
ھىشت ۋ چوو خۇى بە كوولەكەكە
دادا. ۋەللا كوولەكەى فەقىر

تەقى. كابراى ۋەرزىپر بەيانى
ھات، لىپى كىردەۋە، تۆۋەكەى
چاندەۋە ۋ بردىيەۋە بۇ مالى.

ترۇزىيەكە چاۋى لېبوو.
پرۇژەكەى دىكە بۇ سىيەم
جار شوو تىپپە كۆلە ۋە
خەبەر نەھات. نيوەرپۇ
لە توونيان خەرىك بوو

شوو تىپپە كۆلە لە نيوەرپاستى
يىستانەكە خەۋى لىكەۋتبوو،
ئەگە ھەستا، تىگەيشت كاتى ئاۋ
خواردنەۋە تىپپەرىۋە. زۇرىشى
توونى بوو. ھەموو ميوەكان
ئاويان خواردبۆۋە، ھەر ئەۋ
بە جى مابوو. چوو بۇ لاي
كالەكەخرە. بە توورەيى گوتى:
بۇ كاتى ئاۋداشتن ھەلتنەستاندم؟
كالەكەخرە گوتى: بۇخۇشم
درەنگ ئاۋم پىنگەيى؛ بىوورە،
بەلام دەبى بۇخۇت ئاگات
لە خۇت بى.

شوو تىپپە كۆلە
دەى چىش، چونكى
ھەلتنەستاندم،
ئەۋشۇ دىم تۆ
دەتە قىتم!

ترۇزىيەكە كە ئىستا
نەخەۋتبوو، چاۋى

بخهوه، به يانی ههلتده ستینم.
 شووتیه کۆله به رقهوه گوتی: بیمه لای
 تۆ؟! حاح! دیم، به لام با پیت بلیم چۆن
 دیم. ئه وشه و تۆ ده ته قینم!

میوه کان زراویان چووا! به لام ترۆزی
 نه ترسا. دیتبوی شووتیه کۆله چۆن خۆی
 به کاله که خره و کووله که دادا. بۆیه چوو له
 بن به ردیکی تیژ خۆی داگرت و نه خهوت.
 دره نگانیک شووتیه کۆله به خرت خرت
 پهیدا بوو، خۆی لوول کرد که خۆی به
 ترۆزییه که دادا، به لام راست خۆی به بهرده
 تیژه که دادا، وه لالا ته ققی! به یانی ترۆزی
 دیتی شووتیه کۆله خهریکه تۆوه که ی
 خۆی له بن عهززی دا ده چینیته وه تا سالی
 داهاوو دیسان شین بیته وه.

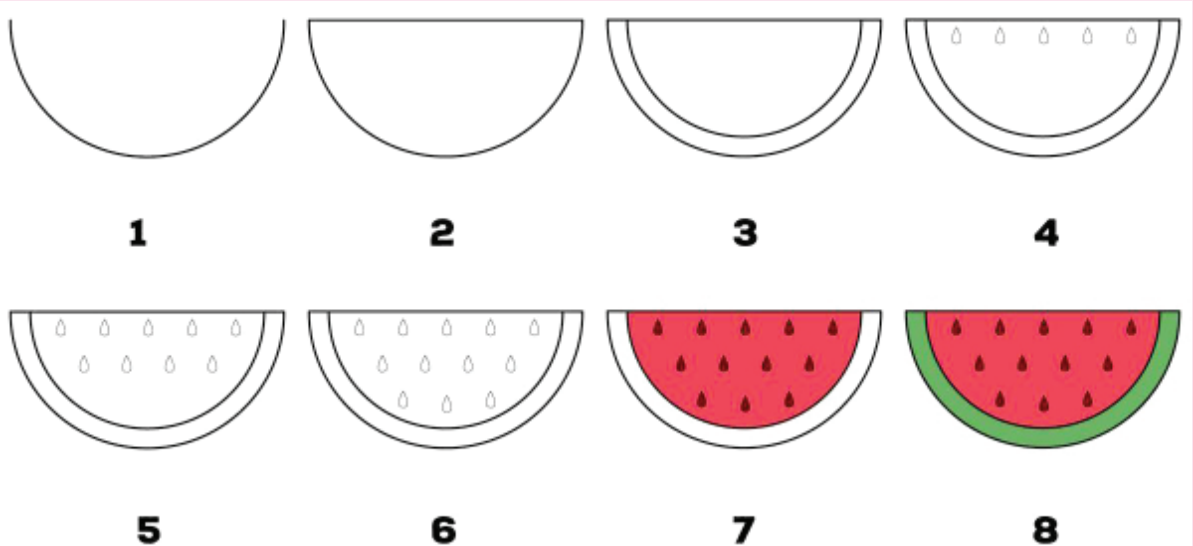
لیی پرسی: شووتیه کۆله سالی داهاووش
 ئه گهر شین بوویه وه، ههر دهمانته قینی؟
 شووتیه کۆله هیچی نه گوت. خهریک بوو
 فکری ده کرده وه ...

بخنکی، له خه و راپه ری. هه موو
 میوه کان زانیان ئه و جار ئیدی
 ههر زۆری رق هه ستاوه؛ چونکه
 دیسانیش فریای کاتی ئاوداشتن
 نه که وتبوو. یه که به خۆی به سه ر
 میوه کانی بیستانه که دا گورپراندی:

بۆ هه لئانه ستاندمممممممم؟
 که س ولامی نه داوه، گر که کان
 خۆیان له بن گه لاکان شارده وه،
 خه یاره کان هه لاتن و باینجانه کان
 سه ری خۆیان دزییه وه. هه موو
 له ترسی ئه وه ی شووتیه کۆله
 نه یانته قینی، خۆیان له چاوان
 ون کرد. دیسان گورپراندی: بۆ
 هه لئانه ستاندمممممممم؟

ترۆزییه که گوتی: شووتیه کۆله
 وه ره با دوو قسه بکه ین مالته،
 ئه وه نده مه گورپرینه. بۆخۆت وه
 خه بهر نایه ی دهنه هه موو بانگمان
 کردی.

وه ره ئه وشۆ لای برکه که ی من

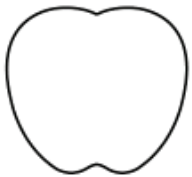

سیٲو

سورة پيا ره حيمي

سيٲوه سووره كهى پاخم
چكوله و كهمنى چاخم
به رهه مى پاخه وانم
ميوهى به تام و چوانم
هاور پيگم سهوز و زرده
وهك من دهرمانى دهرده
به كارى پزانه چو نم
زور ناودار و به پونم
رڅوڅى سيٲوى گهر پخوى
لهش ساخى تاقانه توى

1

2

3

4

5

6

7

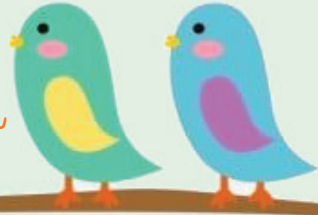

8

نه ققاشی

سهرده شت - نه لاس و مووسالان

دلخوش شیخه

محمد نه حمه در بیان

سانیا ره سوولی

په ریا شه خسه

”سوژین صفائی نژاد“، کودک پنج ساله‌ی سنندجی در مسابقات جهانی نقاشی ۲۰۲۱ در آمریکا رتبه‌ی اول را کسب کرد. این کودک خلاق و هنرمند کورد، عضو مرکز استعدادیابی ”هوش‌آزما“ است که در مسابقه جهانی نقاشی با موضوع ”عشق، عشق است“، توانست رتبه‌ی نخست را به خود

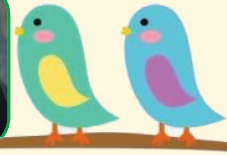
اختصاص دهد. نقاشی این کودک خلاق کورد به عنوان نماد مسابقات انتخاب شده و توسط موسسه‌ی ”لینک آرت“ بر روی تی‌شرت و استیکر چاپ شده و به فروش می‌رسد و سود حاصل از این فروش برای آموزش رایگان هنر به کودکان سراسر جهان صرف خواهد شد.

ساربه احمدیان؛ دانش‌آموز هنرمند مهابادی

رتبه اول شهرستانی جشنواره مدرس کوچک
رتبه اول قصه‌گویی شهرستان
رتبه اول خبرنگاری شهرستان
رتبه برتر منطقه، جشنواره مدرس کوچک
رتبه برتر طرح خوانای شهرستان
دانش‌آموز مدرسه سید یوسف شریفی مهاباد

کاری دهستی و نه ققاشی

ناینور تهنیان

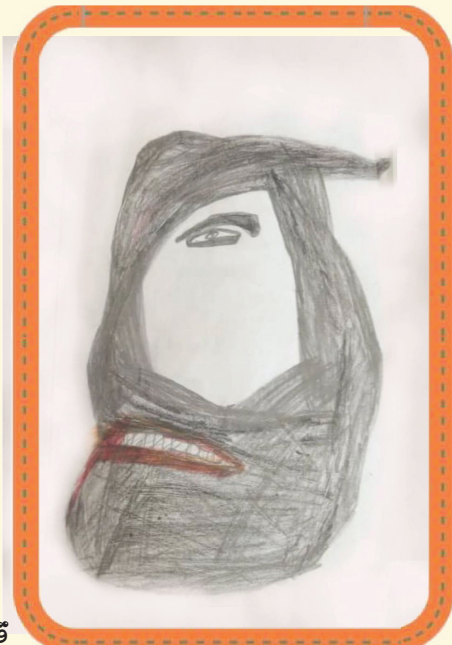
قوتاب‌خانه‌ی گول‌های نه‌ندیشه - مه‌هباد

ناریا په‌گی

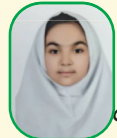

قوتاب‌خانه‌ی مه‌حمود سفا - مه‌هباد

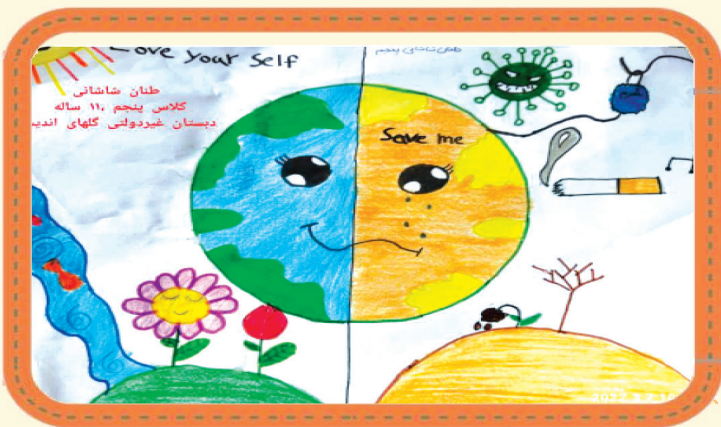

ناریان ناقایی

قوتاب‌خانه‌ی ره‌حمان شافعی - مه‌هباد

ته‌نان شاشانی

طمان شاشانی
کلاس پنجم ۱۱ ساله
دبستان غیردولتی گل‌های اندیشه

9 - 11 سال

بۆكەن

وردیله ی ئەرک ناس

شهراره وه زیفه شناس
وه رگینه: کانیا خزرنژاد

«وردیله» چاویلکه که ی فریڊا و گوتی
”له وه به و لاوه چاویلکه بی چاویلکه!
ئیدی چاویلکه م ناوی“. چاویلکه که و ته
لای سه تلی زبله که و دهستی کرد به
گریان.
سه تلی زبله که لپی پرسى: ئه وه بۆ
ده گری؟
چاویلکه گوتی: له بهر ئه وه ی خاوه نه که م
منی فریڊاوه!
سه تله که گوتی: زۆر چاکه! فه رموو
وه ره نیو زگی منه وه!
درگای بۆ کرده وه. چاویلکه قیژاندی:
وه ی له و بۆگه نه!
له دل ی خوی دا گوتی: جا بۆ تیکه ل زبلی
بم؟ من خۆ هیشتا ساخم. شووشه م
نه شکاوه و دهسکه که شم خوار نه بووه.

ههر وردیله منی ناوی. زۆر چاکه
با نه یه ویم! منیش لیڤه ده پرۆم.
شه و داها ت. وردیله
ویستی راهینانه که ی (تمرین)
بنووسی. ته واوی ولات به
دوا ی چاویلکه که ی دا گه را.
به لام نه یدیته وه! ئه گه ر گوتت
چاویلکه که له کو ی بوو؟ ئه و
بۆخوی خوشحال و سه رخۆش
له م لا له و لا بۆی ده خولایه وه،
به لام نه یده ویست بگه ریته وه بۆ
لای وردیله.
ئای فه قیره وردیله!

ژاله سه قتر پاری

كاكاه

براکه ی من چاوه گه شه
برژۆله کانی ره شه
دیم له باوه شی دایه
بزه ی له سه ر لیودایه
دایه ده لئی هاوړیته
ئه و پشتیوانی رپته
بانگی ده که م ده لئی گیان
برا بچکۆله ی چاوجوان
له مه کته ب که دیمه وه
چاوه ریمه بیمه وه

"نۆقل و تۆشه ت بو هینام
کوانی که یک، کوا بادام؟"
منیش ماچیکی ئه که م
زۆر چاوه پروانی ناکه م
ده لیم تۆشه م له لایه
دوای خواردنه که ی دایه
براکه ی من جوان چاکه
ئه ویش پیم ده لئی کاکه

میترندال

پیچار

سهوزی پیچار

ته میرپارسا مرادی

له حه لَوایی چنیمه ی
رَای ئیوه ئاوردیمه ی
قیمه ته که ی له باره
رَای ناو دوولمه و رَای خواردن
رَای سهوزی وشکه و کردن
بیانه و بیانه و له ی بووه ن
ئمرووژی سهوزی بخوه ن
با هر سالم بمینن
ئیش و نه خواهشی نهوینن

حه لَوایی: ناو محه له یه ک له پیچار

من و باوکم له بووسان
وه ته ک یه کا هه ردکمان
وه هاران سهوزی دنیم
تاوسانان سهوزی چنین
جا یاریمه ی رَای پیچار
وهیمه ی تا پشت بازار
چه پک چه پک وهسیمه ی
له وه رده ممان دانیمه ی
قاو کهیم: بیانه و ئه رزانه
سهوزی تازه ی به یانه

۵ - ۷ سال

کرمانشاه

چیرچیره ک

ره‌زا مه‌زوونی

چیرچیره کم، ساز دیرم،
مه‌ته‌ل دیرم، راز دیرم
ژهنم، خوهنم، ههر وه مه‌یل
مالم، ها ناؤ دیواره‌یل
بیوچگ و پر له رازم
نه خوهم دیونی، نه سازم
ئه‌گه‌ر هاتی وه مالم
سازم ها ژیر بالم
ها ها ها، هه‌ئ هه‌ئ هه‌ئ
سازم ها پیم نیه‌ونیدی

ناساندنى كىتپ

جاران گرتووخانە بوو ۋە ئىستان بۈۋەتە شوپىتېك بۇ قەرەنتىنەنى ئەۋكەسانەنى كەتۈشى نەخۇشى ئىسكۆرچ بۈۋەن. «ئانى» كەسايەتەنى يەكەمى رۇمانەكە يەكەكە لەۋكەسانەنى كەپشكىنەكەنى راسەت دەردەچى ۋە بۇ دوورگەنى «ئىتېك» رادەگۈاسترى. بىرپارە «ئانى» پاشماۋەنى تەمەنى كورتى خۇنى لەۋ دوورگەنى رابوئىرى، بەلام ھەست بەنەپنىيەكى قورس دەكا ۋە ھەۋل دەدا ئەۋنەپنىيە بىخاتە رۈۋە. بە ھەندى بۈۋاردا تىپەر دەبى كە شوپىن دەخاتە سەر كەسايەتتەكەنى.

ئەۋ رۇمانە ھاندەرىكى يەكجار باشە بۇ ئەۋمىرەندالانى خۇ لەقەرەنى كارى گەرە دەدەن ۋە سەرەراى تەمەنى كەمىان لە راسەت كۆمەلگا ھەست بە بەرپرسايەتەنى دەكەن. پىيان ۋايە دەكرى لەنەپنىيە دژۋار ۋە چەپەلەكان بگەن ۋە بەپى تۈۋاننى خۇيان ۋە بگرە زىاترىش، بۇ سەرلەنۈى دارشتنەۋەنى كۆمەلگا ھەۋل بەدەن ۋە سەرکەۋتۈۈش بىن.

بانگىشتتەن دەكەنى بۇ خۈپتەنەۋەنى ئەم رۇمانە.

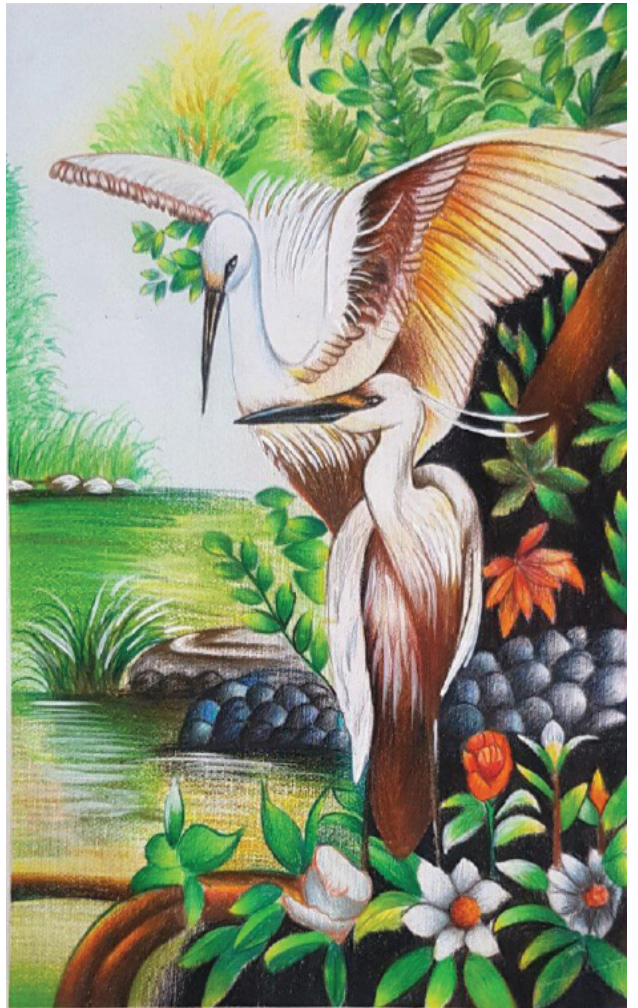
قەرەنتىنە

پىشەۋا رەزايى

رۇمانى مېرەندالانى «قەرەنتىنە» نووسراۋەنى «جىتېفېر ئان نىلسۇن»، خاتۈۋە نووسەرى ئامرىكايىيە. ئەم خاتۈۋە قەلەمىكى بەھىزى ھەيە بۇ جىھانى مېرەندالان. بىجگە لەۋ رۇمانەش سىيانەنى بەناۋبانگى بەناۋ «بەرز بۈۋەنەۋە» ۋە رۇمانىكى دى بەناۋ «پشت ھىلەكانى دوژمن» نووسىۋە كە دەنگدانەۋەنىكى زۇرىان بۈۋە.

لە رۇمانى «قەرەنتىنە» پەتايەكى سەخت ۋە پرمەترسى ۋە مەرگاۋى بەناۋ «ئىسكۆرچ» بەۋلات ۋەر دەبى ۋە بەرپرسەكان بىرپار دەدەن ھەموۋ خەلك ئازمايش بگردى. ئەۋانەنى ۋا ئازمايشەكەيان نىشانەرى گىرۋدەبۈۋىانە، بىنردىتە دوورگەنى (تەبىدگاھ) «ئىتېك»، كە

مهران عزیزنی - مہیاد - کلاسی ۷

9 - 11 سال

فرانسە

ئاران نەچچەرى

رېئوان و دارستان

دەتوانم بەتەنیا بچمە نېو دارستان؟ دوور نارۆم بابە!
 باوكى بىرى كردهوه دىتى چون دارستانه كه نىزىك مالىانه و رېئوان دەتوانى بچى بۆيه گوتى: باشه كورم، بەلام دوور نەرۆى دەنا بزر دەبى.
 رېئوان زۆر خۆشحال بوو و باوكى ماچ كرد و گوتى: زۆر سپاس. ون نابم. زوو دىمەوه. رېئوان بەرەو دارستان وەرپكەوت. هەستى دەكرد ئىتر گەورە بووه و دەتوانى بەتەنیا بچىتە نېو دارستان. شوپىتىكى دىتەوه پر بوو لە مانگا، لەگەل مانگاكاندا يارى كرد. دواتر چوو بۆ لای مېشەنگوينەكان و چون رېئوانيان

كورپىك بوو بە ناوى رېئوان. رېئوان زۆرى پىخۆش بوو بچىتە دارستان. زۆر جار لەگەل باوكى دەچوو بۆ دارستانهكهى نىزىكى مالىان. رېئوان وەيدەزانى بەباشى دارستان دەناسى. لەگەل باوكى لە نېو دارستانهكهدا هەندى جار سمۆره و ئەسپ و جاروبارىش سەگيان دەبينى. رېئوان ۵ سالى بوو كه چوو بۆ نېو دارستان. رۆژىك باوكى گوتى: رېئوان گيان ئەگەر گەورە بووى دەتوانى بەتەنیا بچىيه نېو دارستان. رېئوان گوتى: ئەگەر بوومه چەند سالى بابە؟ باوكى گوتى: پازدە يان شازدە سالى كورم. سالى هات و چوو، رېئوان بوو بە دوازدە سالى. رۆژىك رېئوان گوتى: بابە

دهناسی، ههنگوینیان دایه و توانی که مییک ههنگوین بخوا. چند خۆشه ههنگوین! ریوان تهوهندهی دارستانه که پیخۆش بوو نهیزانی به ریگایه که دا هاتوو که پیش تر پیی دا نهرویشتوو و ئهوجار زانی که بزر بووه. زۆر گهرا که بتوانی ریگایه که بدۆزیتتهوه، بهلام نهیتوانی. لهو کاته دا باران باری. ریوان له تهنیشت داریک ههلترووشکا و که مییک گریا. وه بیرری هاتهوه که باوکی پیی گوتبوو که نابج دوور برهوا، دهبوو چی به باوکی بلئ ته گهر گهراپهوه؟

له ناکاو گوپی له دهنگیک بوو که گوتی: مه ترسه ریوان، ئیمه ده تبهینهوه بو مالهوه و ریگات پیشان دهدهین!

ریوان ههستا و گوتی: کییه؟ ئیوه کین؟ دهنگه که گوتی: ئیمه دارهکانی دارستانین. ریوان زۆری پیی سهیر بوو، یانی دارهکان قسه ده کهن؟ بهلئ وا بوو، دارهکان قسه یان ده کرد! ئاژه له کانیش قسه یان ده کرد! ریوان هیئدیک ترسا، بهلام دواتر ههستی به ئارامیی نیو دارستانه که کرد.

ریوان گوتی: زۆر سهیره! باشه ئیوه چۆن قسه ده کهن؟

داریک پیکه نی و گوتی: ئیمهش وهک تۆ گیانمان ههیه و ده ژین. بویه ده توانین قسه بکهین وه کوو تۆ. داریکی دیکه گوتی: تۆ پیش تر له گه ل باوکت دههاتی بو ئیره، بویه گویت له دهنگی

ئیمه نه ده بوو. ریوان وه بیرری هاتهوه که ده بیج بگه ریتهوه مالهوه، گوتی: ده توان ریگای مالهوه م پیشان بدهن؟ سمۆریه که له سهر داره که گوتی: زۆر باشه، بهلام ئهوجار که هاتییهوه بزر نه بی! دارهکان یه که به یه که ریگای گهراپهوه یان پیشانی ریوان دا و ئاژه له کانیش له گه لی ده رویشتن. ریوان که له دارستانه که هاته ده رهوه، سپاسی دارهکان و ئاژه له کانی کرد و مال ئاواپی لیکردن و به رهو مال گهراپهوه. باوکی ریوان له سهر کۆلانه که یان وه ستابوو، چاوی به ریوان کهوت که به رهو مال ده گه ریتهوه. به نیگه رانییه وه گوتی: کوربه کهم له کوئ بووی، بو وا درهنگ گهراپهوه؟ ریوان به پیکه نینهوه ولامی باوکی دایهوه و گوتی: بابه گیان له نیو دارستانه که دا بزر بووم، زۆریش ترسام بابه گیان! بهلام ئهوجار به ته نیا ناچمه نیو دارستان ههتا گه وره تر نه بم. باوکی گوتی: ئافه رین کوربه کهم، منیش ترسام، بویه جاریکی تر نابج به ته نیا بچییه نیو دارستانه که ههتا گه وره تر نه بی. ریوان فیر ببوو که به ته نیا نه چیته نیو دارستانه که، هه موو جار و بیرری ده هاتهوه که دارهکان و ئاژه له کان یارمه تیان داوه که بگه ریتهوه مالی. چند سال دواتر، ریوان گه وره ببوو ده یتوانی به ته نیا بچیته نیو دارستانه که و له گه ل هاورییه کانی سه رده می مندالی واته دار و ئاژه له کان قسه بکا.

میدمندال

پوکان

همه گناهکاریم!

لیا مجیدی

وقتم را با خستگی می‌گذرانم، و یا با بیرون رفتن. آه. الان که بحث بیرون رفتن شد، بهتره که کمی بیرون بروم. آرام از جایم بلند شدم و به سمت در رفتم، همیشه فکر می‌کردم که هوای بیرون به من کمک می‌کند که با اراده‌تر قدم بردارم، شاید. بالاخره بعد از همهی شاید گفتن‌هایم به بیرون آمدم، مردم هم بیرون آمده بودند، بعضی هراسان و بدون توجه به دیگران به راه خود ادامه می‌دادند و بعضی‌ها هم با آرامش البته شاید فقط خود را در قالب آرامش جاگذاری کرده بودند، در آن طرف، تعدادی کودک با شادی راه می‌رفتند، به نظر احساس آن‌ها واقعی‌تر بود، بقیه همه مصنوعی بودند، شاید.

به هر نفری که از کنارم رد می‌شد نگاهی می‌کردم و گاهی هم قضاوتی می‌کردم، اما الان از شما خواهش می‌کنم که مرا قضاوت نکنید، خسته‌ام!
- قدم‌هایم را تندتر کردم و با تمام وجود از روزم لذت بردم.

حرفم خیلی کلیشه‌ای بود نه؟ شاید. می‌دانم که تا الان فهمیده‌اید که خیلی اهل گفتن اینجور حرف‌ها نیستم و الان هم همین یک جمله را سرهم کردم. می‌دانم که تا الان فهمیده‌اید که چ جور مردی هستم! اما بیش‌تر احساس می‌کنم که من را خیلی کم می‌شناسید! این بار به شما حق می‌دهم، اگر معلم بودم، به شما به جای صفر، ۲۰ می‌دادم، چون خودم هم احساس می‌کنم که آن

کتاب را ورق زدم و به آخرین صفحه‌ی داستان رسیدم، تا اینجا، واقعا داستان جالبی بود، اسم جالبی هم داشت، "سوگواری"، نویسنده‌اش چه کسی بود؟ یادم نمی‌آید! فقط می‌دانم به طرز ماهرانه‌ای نوشته شده است. غرق تماشای صفحه‌ی آخر داستان بودم که ناگهان صدای جیغ و داد عجیبی از بیرون شنیدم. با نگاهی سرشار از حیرت از پنجره به بیرون خیره شدم. خنده‌ام گرفت. مردم واقعا دیوانه‌اند! راستش حوصله ندارم که دلیل این حرفم را به شما توضیح بدهم، خسته‌ام! مطمئن شما هم الان می‌گویید عجب مرد دیوانه‌ای هستم! اما نیستم، شاید هم باشم، مطمئن نیستم. صبر کنید ببینم، شما از کجا می‌دانید که من مرد هستم؟ یادم نمی‌آید که به شما گفته باشم! اما واقعا درست می‌گویند که مردم بیش‌تر قضاوت می‌کنند! از شما خواهش نمی‌کنم، ولی من را قضاوت نکنید، خسته‌تر از آن هستم که دلیل و حرف‌های شما را بشنوم. آه، حتما فکر می‌کنید که من مردی غرغرو هستم که فقط می‌گوید: "خسته‌ام!"، اما اینطور نیست، فقط الان خسته هستم، شاید هم همیشه تقصیر خودم نیست، خستگی را نمی‌توان گرفت و زندانی کرد، فقط می‌توان آن را پذیرفت. برای شما شاید گزینه‌ی دور کردن خستگی هم وجود داشته باشد، اما برای من نه! من پیرمردی بیش نیستم، گاهی کتاب می‌خوانم و گاهی هم نه شاید هم بیش‌تر

گیج و خسته شده‌اید. نمی‌خواستم شما را ناراحت کنم و یا کاری کنم که من را قضاوت کنید، اما واقعا به امروز و شما نیاز داشتم تا این حرف‌ها را بزنم، در تمام این سال‌ها، منتظر چنین روزی بودم منتظر شما! می‌دانید، من در جامعه‌ای قدم بر زمین گذاشتم و بزرگ شدم که فقط سطحی می‌نگریستند، فقط می‌گفتند به هم دیگر عشق بورزید، اما چگونه عشق ورزیدن را نمی‌گفتند. یادم می‌آید وقتی بچه‌ای بیش نبودم، نمی‌دانستم که عشق چیست.

چنان از خودم تعریف نکرده‌ام، پس صفر مناسب نیست، ۱۹ و ۱۸ و ... هم که نمره نیستند، پس همان ۲۰ بهتر است، درست مثل خانه‌های شطرنج، فقط دو رنگ وجود دارد و تو فقط مالک یکی از آن‌ها می‌شوی، یا سیاه، یا سفید. بچه که بودم، می‌خواستم که مالک هر دو باشم، اما به مرور فهمیدم دنیا شطرنجی است و همان هم بهتر است، من در زندگی‌ام یک بار هم نتوانسته‌ام مالک یکی از رنگ‌های سفید و سیاه باشم، آن‌ها خودشان به بوم نقاشی زندگی من آغشته می‌شوند و می‌روند، به همین راحتی.

شاید هم من خودم بعضی وقت‌ها یکی از رنگ‌های سیاه و سفید را انتخاب می‌کردم، مطمئن نیستم، آن جور که یادم است، من پیش‌تر به سمت سیاه رفته بودم، این که فردا هم به سمت سیاه می‌روم یا نه را نمی‌دانم، چون از فردا مطمئن نیستم، شاید دیگر برایم فقط امروز وجود داشته باشد، اما هنوز هم برایم سوال است که چرا سیاه؟ شاید چون از درون سیاه شده‌ام ... و یا شاید ... آه، فکر می‌کنم برای گفتن این حرف‌ها زیادی خسته‌ام.

می‌گویم خسته‌ام، ولی عجیب است که برای گفتن "خسته‌ام"، خسته نیستم! می‌بینید؟! من حتی خودم، خودم را قضاوت می‌کنم! همه‌اش تقصیر این دنیا است! همان بهتر که خانه می‌ماندم و این حرف‌ها را نمی‌زدم، اما راستش مشکلم این است که نمی‌توانم در خانه بمانم. می‌دانم چه می‌گویید، من خیلی نظرها را عوض می‌کنم، اما دست خودم نیست، البته اینطور فکر می‌کنم، قلبم را نمی‌دانم که واقعا چ جور فکر می‌کند. این بار را به شما رحم می‌کنم و دوباره نمی‌گویم که خسته‌ام، فکر کنم بدون خسته بودن هم بتوانم زندگی کنم. آه، خودم هم نمی‌دانم چه می‌گویم! می‌دانم، حتما از شنیدن حرف‌هایم

په کیه تی

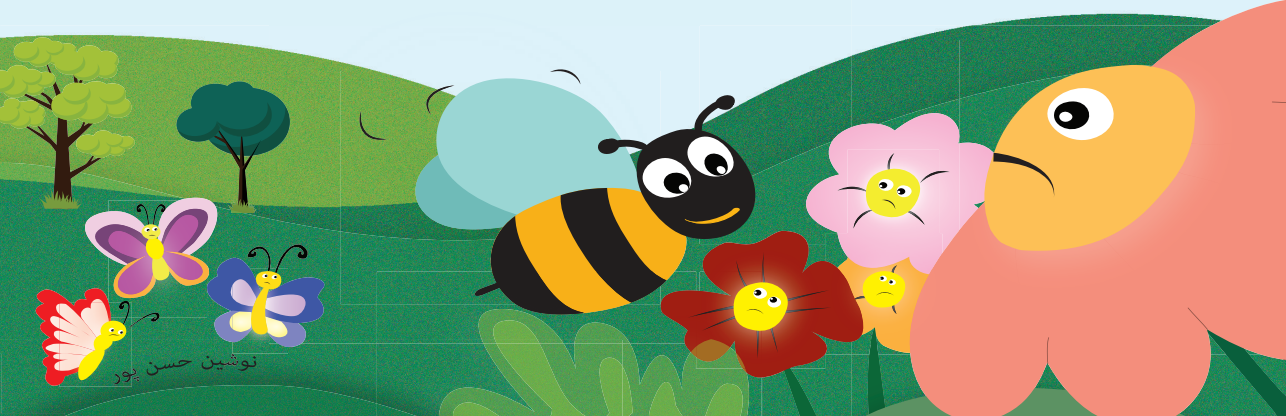
پاوكی نیشتمان

هه موویانی تۆقاندبوو و لیبی ده ترسان!
په پووله کان زۆر په رووش بوون و بو ته گبیر
و راپوژر چوونه لای خالخالۆکه ی پیر و
ریتوینیان لی خواست. ئه ویش پیبی گوتن
له وه ها بارودۆخیکدا ته نیا به یه ک گرتن
و پالپشتی یه کترین ئه توانن پاشه کشی به
زۆردار بکن و له هه له که ی تیگه یه نن.
هه ر بۆیه بو به یانی په پووله کان چی هاوړی و
جر و جانه وه ری ئه و ناوه یان ئاگادار کرد هه تا
له لای گولی ژاله که کۆوه بن و له به رامبه ر
زه رگه ته ی زۆرداردا بوهستن.
کاتی زه رگه ته چاوی به و هه مووه داعبا یه
که وت، زانی که ده ره قه تیان نایه و ویستی
هه لفری و هه لی که چوار په پووله که بانگیان
کرد و گوتیان ئه گه ر پیبی خوش بی ئه توانی
هه ر له وی بمینیتیه وه و بیته هاوړیان، به و
مه رجه ی هاوبه شی یه ک بن و مافی یه کسانی
ره چاو بکا.
له و رۆژه به دواوه له هه موو جار هه گوله کاندا
زه رگه ته و په پووله و هه موو جر و جانه وه ره کان
پیکه وه به ئاشتی و ئازادی ئه ژیان و له هه موو
شته کاندا هاوبه شن و به گشتی ریز ئه گرن
له و چوار په پووله بال نه خشینه نازداره ...

چوار په پووله ی بال نه خشین نازدار،
هاوړی بوون و به خوشی له جار هه گولیکی
راز او هدا ده ژیان. له به یانییه وه تا ئیواره به
دلی خویان ده هاتن و ده چوون و شیله ی
گولانیان ده مشت، به تاییه تی ژاله یه ک له
کانی ساردی هه بوو که شیله ی هینده
شیرین و شاز بوو، ئه تگوت هه نگوینه
و ئه م چوار هاوړییه ش زۆر تامه زرۆی
بوون و هه میشه سه ردانیان ده کرد.

هه تا رۆژیک زه رگه ته یه کی ته وه زه ل
رپی که وته لای ئه و کان و ئاوه و
چاوی به گوله ژاله که که وت و کردی
به جینگه ی هه سانه وه و مالی خوی.
نه یه ده هینشت هیچ جر و جانه وه ریکی
تر لیبی نیزیک بیته وه و ئه یگوت ئه م
به هره یه ته نیا ئی خۆمه و نابی که سی تر
لیب به هره مه ند بی!

په پووله کان به وه زۆر دلگیر بوون و
لاشیان وا بوو ئه و گوله به شی هه مووانه
و مافی تاکه که سیسی که س نییه و ئه بی
هه موو لایه ک لیب به شدار بن، به لام خۆ
زه رگه ته ئه مانه نه ده چوو به گوپی دا و به
زۆرداری و مله وړی و به هیزی چزه ی

میدمندانل
بۆکان

سیحربازی بی ئەزموون

له خزمەت فهیله سووفدا

یووھان ولفگانگ فن گوته

وهرگیپر: ئاترینا نه سرووللاهی

دیکه دههاته دهرهوه و بهرهو پرووباره که دهرۆیشت و سه تلی پر له ئاوی دههیتا. بهم جوړه، ماله که پر بوو له ئاو و له وانه بوو کورپه چکوله بخنکی. ههر بویهش دهستی کرد به هاوار کردن: «بگه فریام! مامۆستا یارمه تیم بده مامۆستا!» سیحربازه که له چاو ترووکانیکی دا گه یشتی. چه فه نه یه کی لیدا و وپردیکی خویتد. ئاوه کان چوونه وه بۆ نیو پرووباره که و گه سکه کهش ههر بۆوه به ئه و گه سکه ی پیشوو. شاگرد به شهرمه زارییه وه گوته:

«داوای لیبووردن ده که مامۆستا! زۆر ترسام!»
مامۆستا گوته: «هیوادارم په ندیکت لینه و رگرتی و منیش پاداشتی زه حمه ته کانی خۆم وهر بگرم. مرۆف نابی به توانایی گه لیک که لیبان دلنیا نییه و شاره زای نییه، کایه بکا.»

سیحربازیکی شاگردیکی هه بوو؛ ئه و شاگرده پیی وا بوو زۆر زیره که. پرۆیک سیحربازه که ویستی بچی بۆ شار، له شاگرده که ی ویست عه رزه که به ئاویکی زۆر بشواته وه. شاگرده که که خۆی پیی به توانا بوو ویستی له سیحریکی که له مامۆستا که ی گوپی لئ بیوو که لک وهر بگری و خۆی ماندوو نه کا. گوته: «گه سک! گه سک! دهست و پییه کت هه بیته. برۆ سه ر پرووباره که و سه تله کان پر بکه له ئاو.» گه سک وه کوو پرۆبۆتی لیتهات. ئاوه که ی هه لگرت و هینای و له سه ر عه رزی رشتی. رۆیشت و دیسان هاته وه. ئاوه که ی له سه ر سه نگیچی ماله که رشت. کاتیکی سه ر عه رزه که به ته واوی ته ر بوو، شاگرده که گوته: «ته واوه! راوهسته!» به لام گه سک ته نیا رسته کانی تایبه تی سیحربازه که حالی ده بوو. شاگرده که ئه و وپردانه ی له بیر چوو بۆوه. گه سکه که ههر چوو ئاوی هینا هه تا ماله که هه موو ئاو گرتی. شاگرد ویستی پیشی گه سکه که بگری، به لام گه سکه که شیتانه درێژه ی به کاری خۆی ده دا؛ کورپه چکوله ی به عه رزی دادا و ئاوی پیدا کرد. کورپه که ته وریکی هه لگرت و گه سکه که ی له ته له ت کرد، به لام سوودی نه بوو؛ له ههر له تیک گه سکیکی دۆزه خی

ئىلام

پارىزگاي ئىلام بە پىي لىكۆلىنەوۋە بەلگەي شوپىنەوارناسان، مېژوۋەكەي دەگەرتتەوۋە بۆ ۸۰ - ۱۰۰ ھەزار سال بەر لە ئىستا. پروبەرى ئەم پارىزگايە ۲۰۱۳۳ كىلۆمەترى دووجايە.

ژمارەي دانىشتوۋانى تا سالى ۲۰۲۰، نىزىكەي ۶۰۷ ھەزار كەس بوۋە كە زۆربەيان كوردن و بە شىۋەزارەكانى مەھەكى، كەلھورى، لەكى و فەيلى قسە دەكەن. ناۋەندى پارىزگاي ئىلام شارى ئىلامە و لە ۱۰ شارستان پىكھاتوۋە: ئاودانان، ئىلام، ئەيوان، بەدرە، چەرداۋر، دەرەشار، دىلوران، سىروان، مەلگشاي، مېھران، ھەلىلان بە ھۆي شاخاۋى بوۋنى ئىلام و باران و بەفرى گونجاۋ، پروبارى گەورە و بچوۋكى زۆرن كە سەرچاۋەي ئاۋەدانىي ئەم شوپىنەن. سەرچاۋەي زۆربەي ئەم پروبارانە برىتىن لە: بىرکوۋە: سەيمەرە، گىنگىر، كەنجانچەم، چەنگۆلە، دويرىچ، مېمە، چىغاب، گودارخۆش

